Pöytäkirja PeVP 54/2024 vp

Perustuslakivaliokunta

Torstai 6.6.2024 klo 7.30—11.52

Läsnä
puheenjohtaja Heikki Vestman kok (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
varapuheenjohtaja Vilhelm Junnila ps (1, 2, 3) (4 osittain) (puheenjohtana 4 osittain)
jäsen Fatim Diarra vihr (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Maria Guzenina sd (3, 4 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk (3, 4 osittain)
jäsen Hannu Hoskonen kesk (5, 6, 7) (3, 4 osittain)
jäsen Atte Kaleva kok (5, 6, 7) (3, 4 osittain)
jäsen Teemu Keskisarja ps (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Anna Kontula vas (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Johannes Koskinen sd (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mats Löfström r (1, 2, 3, 5, 6, 7) (4 osittain)
jäsen Mira Nieminen ps (4, 5, 6, 7) (3 osittain)
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd (5, 6, 7) (3, 4 osittain)
jäsen Karoliina Partanen kok (1, 2, 3) (4 osittain)
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Ville Skinnari sd (4 osittain)
varajäsen Jani Mäkelä ps (5, 6, 7) (4 osittain)
varajäsen Ville Valkonen kok (3, 4 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 10 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 20 ja 21 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 28/2024 vp

Valmis
5.1

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin muuttaa kappale 3 kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaisen oikeuden toteuttaminen edellyttää ensinnäkin sen arviointia, mitä pykälän sanamuodon mukainen 'ihmisarvoisen elämän edellyttämä turva' tarkoittaa yksilön kannalta kulloisessakin säännöksen soveltamistilanteessa ja toimintaympäristössä. Toiseksi säännös edellyttää sen arviointia, mikä on pykälässä tarkoitettua välttämätöntä toimeentuloa ja huolenpitoa yksilön kannalta kulloisessakin arviointitilanteessa. Kolmanneksi on arvioitava, kykeneekö henkilö hankkimaan säännöksessä tarkoitetun ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan, jolloin myös henkilön oma toiminta ja täydentävä ja korvaava tuki voidaan ottaa huomioon yksilöllisessä harkinnassa."

Päätettiin korvata kappaleen 4 ensimmäisen virkkeen sana "ensinnäkin" sanalla "myös" sekä poistaa saman kappaleen viimeisestä virkkeestä sana "myös".

Päätettiin muuttaa kappale 5 kuulumaan seuraavasti: "Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaisessa oikeudessa on jo säännöksen sanamuodon mukaan kyse jokaiselle kuuluvasta subjektiivisesta oikeudesta. Sen järjestämiseen tarvitaan valiokunnan mukaan käytännössä alemmanasteista lainsäädäntöä, joka sisältää säännökset tukimuodoista, niiden saamisedellytyksistä ja tarveharkinnasta sekä menettelymuodoista (PeVM 25/1994 vp, s. 10/II). Perustuslain 19 §:n 1 momentin sanamuodossa ei oteta kantaa siihen, millä tavoin lainsäätäjän tulisi toteuttaa sen turvaama oikeus lainsäädäntöteknisesti. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi tasamääräisillä tai harkinnanvaraisilla rahamääräisillä etuuksilla, luontaisetuuksilla tai palveluilla taikka niiden yhdistelmällä. Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukainen turva on perustuslakivaliokunnan mielestä riippumaton voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä eikä se kiinnity suoraan olemassa oleviin etuusjärjestelmiin (perustuslain 19 §:n 2 momentin osalta ks. esim. PeVM 25/1994 vp, s. 10/II)."

Päätettiin siirtää kappale 15 kappaleiden 7 ja 8 väliin.

Päätettiin muuttaa kappale 8, josta oli tullut kappale 9, kuulumaan seuraavasti: "Hallituksen esityksessä (s. 17) on tehty selkoa vastaanottojärjestelmän toimeentuloturvan kokonaisuudesta, joka koostuu vastaanottorahasta, käyttörahasta, vähäistä suuremmista terveydenhuollon kustannuksista sekä täydentävästä vastaanottorahasta. Lisäksi vastaanottokeskus antaa asiakkailleen osan tuesta hyödykkeinä. Eri etuusjärjestelmän piirissä olevien henkilöiden erilainen asema muodostaa hyväksyttävän perusteen jossain määrin eriyttää toimeentulotuen ja vastaanottorahan suuruus toisistaan (PeVL 15/2023 vp, kappale 19). Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että oleskelua vastaanoton piirissä ei hallituksen esityksessä (s. 20) selostetusti ole tarkoitettu pysyväksi."

Päätettiin muuttaa kappale 10, josta oli tullut kappale 11, kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta toteaa, että perustuslain 19 §:n 1 momentissa asetettuja vaatimuksia ei täytä sellainen järjestelmä, jossa perusoikeussäännöksen mukainen oikeus turvattaisiin

pelkästään tai viime kädessä vain viranomaisen laissa oikeudellisesti sitomattoman harkintavallan käytön perusteella."

Päätettiin lisätä kappaleen 12, josta oli tullut kappale 13, ensimmäiseen virkkeeseen sanat "ja myöntämisen edellytysten".

Päätettiin muuttaa kappaleen 16 ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: "Nyt arvioitavan hallituksen esityksen säätämisjärjestysperusteluissa lakiehdotusta on tarkasteltu perustuslain 19 §:n 1 momentin kannalta."

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi

Hallituksen esitys HE 53/2024 vp

Asiantuntijalausunto HE 53/2024 vp PeV 06.06.2024 professori Sakari Melander Asiantuntijalausunto A 4
Asiantuntijalausunto HE 53/2024 vp PeV 06.06.2024 dosentti, tenure track -professori Anu Mutanen Asiantuntijalausunto B 4
Asiantuntijalausunto HE 53/2024 vp PeV 06.06.2024 professori Olli Mäenpää Asiantuntijalausunto C 4
Asiantuntijalausunto HE 53/2024 vp PeV 06.06.2024 professori Kaarlo Tuori Asiantuntijalausunto D 4
Asiantuntijalausunto HE 53/2024 vp PeV 06.06.2024 professori Jukka Viljanen Asiantuntijalausunto E 4

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- lainsäädäntöneuvos Anne Ihanus, sisäministeriö
- johtava asiantuntija Sanna Montin, sisäministeriö
- tiedustelukeskuksen johtaja, eversti Mikko Lehmus, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Lauri Koskentausta, oikeusministeriö
- professori Sakari Melander, liite
- dosentti, tenure track -professori Anu Mutanen, liite
- professori Olli Mäenpää, liite
- professori Kaarlo Tuori, liite
- professori Jukka Viljanen, liite

Merkittiin, että puheenjohtaja Vestman poistui kokouksesta ja varapuheenjohtaja Junnila ryhtyi johtamaan puhetta.

Merkittiin, että puheenjohtaja Vestman palasi johtamaan puhetta.

Valiokunta päätti pyytää lisäselvityksen sisäministeriöltä hallituksen esityksessä selostetusta Viron sääntelystä.

5. Viikkosuunnitelma

Ilmoitettiin viikkosuunnitelma.

6. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

7. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on perjantaina 7.6.2024 klo 8.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Mikael Koillinen